

OCAK 2025

İHTİYAÇ ANALİZİ

TÜRKİYE'DEKİ SURİYELİ TOPLULUKLARIN

SURİYE'DEKİ MEMLEKETLERİNE DÖNÜŞ EĞİLİMLERİ

İÇİNDEKİLER

Öne çıkanlar	1
Bölüm 1: Genel Bakış ve Amaç	2
Bölüm 2: Yöntem	4
Bölüm 3: Bulgular	6
Bölüm 4: Öneriler	12
Dünya Doktorları Hakkında	16

ÖNE ÇIKANLAR

SURİYELİLERİN GERİ DÖNÜŞÜ GÜVENLİK VE SİYASİ İSTİKRARA BAĞLI:

KUZEYDOĞU SURİYE'DEN KİMSE GERİ DÖNMİYİ PLANLAMAZKEN, KOŞULLARIN

DAHA İYİ OLDUĞU DİĞER BÖLGELERDEN GELENLERİN %45'İ AŞAMALI BİR GERİ DÖNÜŞÜ PLANLIYOR.

GERİ DÖNÜŞÜN ÖNÜNDEKİ ENGELLER

Hasar Görmüş
ve Yıkılmış Evler

Temel Hizmetlere
Erişim Eksikliği

Güvenlik Kaygısı

Sınırlı Gelir
İmkanı

GERİ DÖNÜŞ İÇİN TEMEL İHTİYAÇLAR

Maddi
Yardım

Ulaşım Desteği

Hukuki Destek

Eğitim Desteği

BÖLÜM 1

GENEL BAKIŞ VE AMAÇ

Son dönemde Suriye’de yaşanan önemli gelişmeler ışığında Dünya Doktorları tarafından gerçekleştirilen bu ihtiyaç analizi, Türkiye’de yaşayan Suriyeli toplulukların kendi memleketlerine dönüş eğilimlerini incelemektedir.

27 Aralık 2024 - 3 Ocak 2025 tarihleri arasında yapılan değerlendirme, iki belirli gruba odaklanmaktadır:

- **İzmir ilindeki Suriyeli topluluklar,** çoğunlukla kuzeydoğu Suriye kökenli ve gayriresmî yerleşim yerlerinde ikamet eden mevsimlik tarım işçileri.
- **Hatay ilindeki Suriyeli topluluklar,** çoğunlukla Suriye'nin diğer bölgelerinden göçen ve geçici barınma merkezlerinde yaşayan depremden etkilenmiş nüfus.

Bu analiz, yerinden edilmiş toplulukların geri dönüş eğilimini şekillendiren **ana itici güçleri**, süreci zorlaştıran **engelleri** ve başarılı, sürdürülebilir bir yeniden entegrasyon için **ihtiyaç duyulan desteği** ortaya koymaktadır. Değişen koşullar ışığında, ilgili paydaşların bu insani ihtiyaçlara yanıt vermesini teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

BÖLÜM 2

YÖNTEM

Bu ihtiyaç analizi, toplum liderleri, yerel otoriteler ve geçici barınma merkezlerinin yetkilileri ile gerçekleştirilen **27 kilit bilgi sağlayıcı** görüşmesine dayanmaktadır. Görüşmeler, **İzmir**'in Torbalı ilçesindeki yedi ve **Hatay**'ın Antakya, Kırıkhan ve Reyhanlı ilçelerindeki yedi olmak üzere toplam **14 lokasyondaki topluluklarla** gerçekleştirilmiştir.

Veri toplama sürecinde hem nicel hem de nitel yöntemler birlikte kullanılmıştır. Nicel yöntem kapsamında, geri dönüş için itici güçler ve engeller 1 ile 10 arasında puanlanarak algılanan önem derecelerine göre değerlendirilmiş, ayrıca toplulukların geri dönme eğilimleri ve öngörülen dönüş sürelerine ilişkin görüşleri kaydedilmiştir.

Buna ek olarak, nitel yaklaşım, önceden belirlenmiş yanıt kategorileriyle kapsanmayan konulara dair daha derinlemesine içgörüler elde etmek amacıyla açık uçlu sorular kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Örneklem stratejisi, Suriye'nin kuzeydoğusu, kuzeybatısı ve güneyi dahil olmak üzere farklı coğrafi bölgelerini temsil eden çeşitli toplulukların dahil edilmesini sağlayacak şekilde tasarlanmıştır. İzmir'deki topluluklar Suriyeli kökenleri açısından nispeten homojen bir yapıya sahipken, Hatay'daki topluluklar daha çeşitli olup, Suriye nüfusunun daha geniş bir kesimini temsil etmektedir.

BÖLÜM 3

BULGULAR

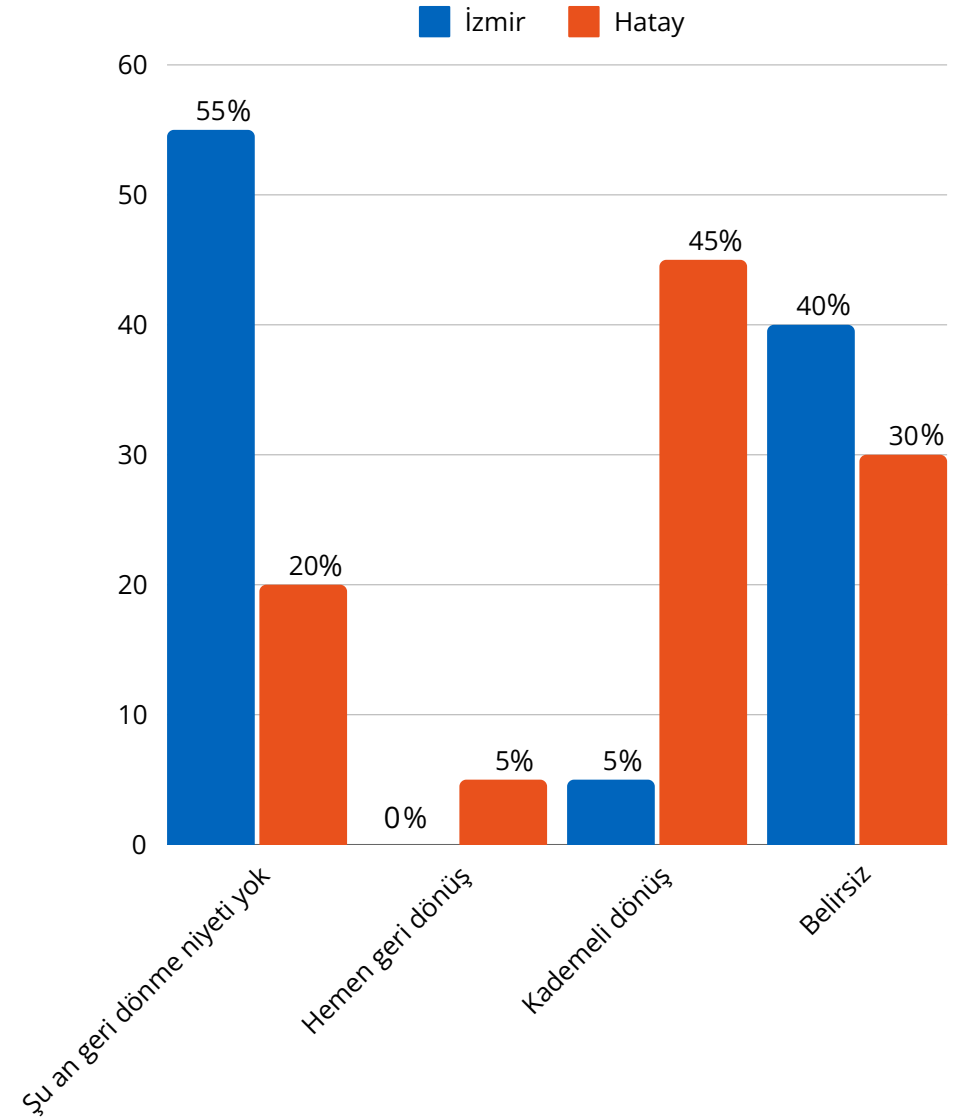
Bu ihtiyaç analizi, değerlendirilen Suriyeli toplulukların **geri dönüş eğilimlerini şekillendiren** en önemli faktörlerden birinin **güvenlik koşulları olduğunu ortaya koymaktadır**. Ayrıca, geri dönüş planlarının karmaşıklığını, süreci engelleyebilecek veya geciktirebilecek faktörleri ve başarılı bir dönüşü kolaylaştırmak için ihtiyaç duyulan desteği vurgulamaktadır. Elde edilen bulgular, bu engellerin aşılması için hedefe yönelik müdahalelerin gerekliliğini ortaya koyarak somut öneriler sunmaktadır.

İzmir ve Hatay'daki Suriyeli topluluklar arasında **geri dönüş eğilimleri açısından önemli farklılıklar** gözlemlenmiştir: **İzmir'de**, kilit bilgi sağlayıcıların aktardığı verilere göre, büyük bölümü **Suriye'nin kuzeydoğusundan gelen toplulukların %55'i şu an için geri dönme niyetinde olmadığını belirtmiştir**. Bu durum, Deyrizor, Haseke ve Rakka gibi kentlerdeki güvenlik koşullarının geri dönüş kararları üzerindeki belirleyici etkisini yansıtmaktadır.

Buna karşın, **Hatay'daki Suriyeli topluluklarda geri dönüş eğiliminin daha yüksek olduğu görülmektedir.** Burada yaşayan toplulukların yalnızca %20'si geri dönme niyetinde olmadığını ifade ederken, **%45'i kademeli bir dönüşü tercih ettiğini belirtmiştir.** Bu grupların çoğunluğu, görece **daha iyi koşullara sahip olan** Suriye'nin farklı bölgelerinden gelmektedir.

Öte yandan, İzmir'deki Suriyeli topluluklarda kademeli dönüşü tercih edenlerin oranı yalnızca %5 olup, bu durum bu seçeneğe yönelik hazırlık düzeyinin oldukça düşük olduğunu göstermektedir. Ayrıca, **İzmir'de hiçbir kilit bilgi sağlayıcı toplulukların hemen geri dönme niyetinde olduğunu belirtmezken,** Hatay'da bu oran %5 olarak kaydedilmiştir (bkz. Grafik 1).

Grafik 1: Hedef iller bazında geri dönüş niyeti

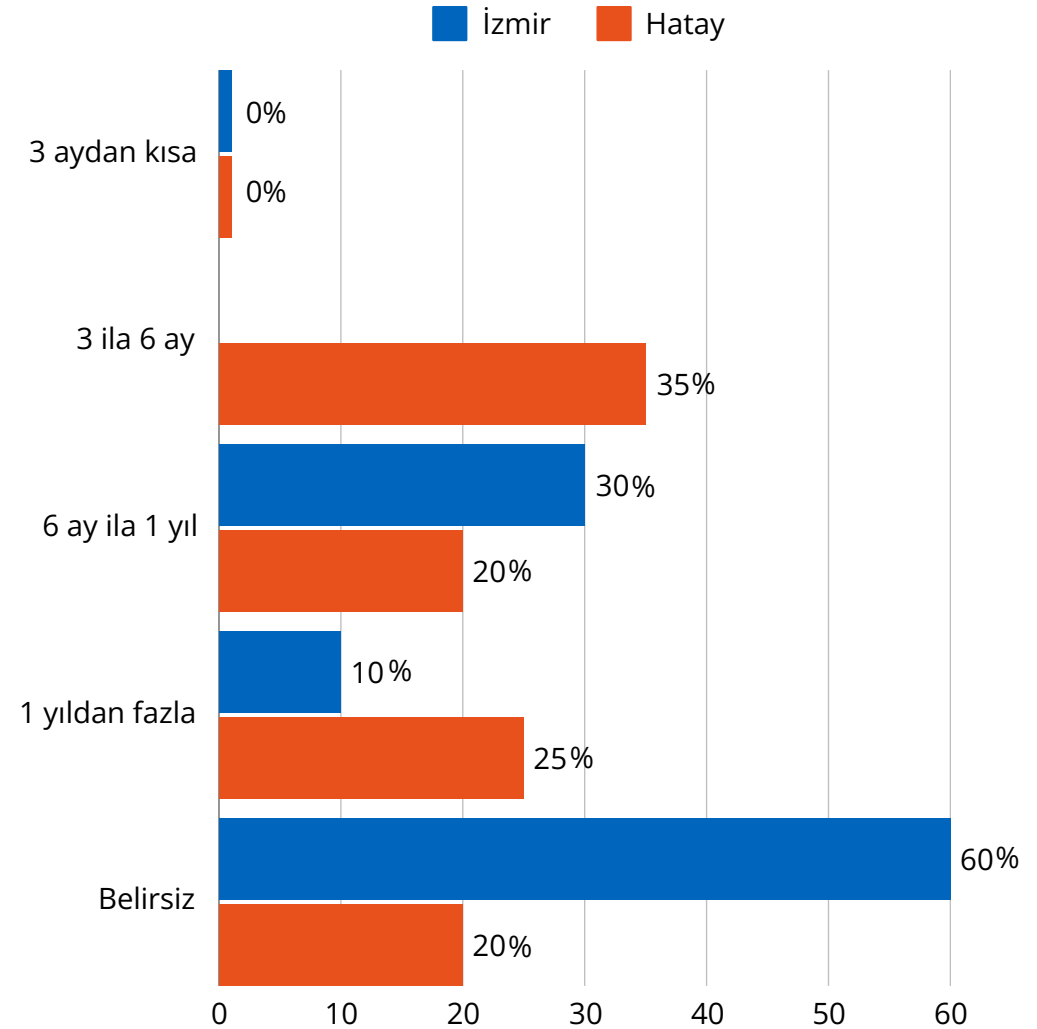
Geri dönüş zaman dilimleri

Hatay ve İzmir illerindeki geri dönüş beklentileri, **Türkiye’de yaşayan Suriyeli toplulukların Suriye’deki memleketlerindeki mevcut güvenlik koşullarına bağlı olarak** farklılık göstermektedir.

Görüşülen kilit bilgi sağlayıcılarına göre **Hatay’daki topluluklar, İzmir’deki topluluklara kıyasla daha kısa bir süre içinde geri dönmeyi planlamaktadır.**

Örneğin Hatay’daki toplulukların **%35’i**, 3 ila 6 ay içinde geri dönmeyi beklerken, İzmir’deki topluluklarda bu beklenti **hiçbir şekilde ifade edilmemiştir.**

Ayrıca, İzmir’deki Suriyeli toplulukların %60’ı geri dönüş zamanlaması konusunda belirsizlik yaşarken, Hatay’daki topluluklarda bu oran yalnızca %20’dir (bkz. Grafik 2).

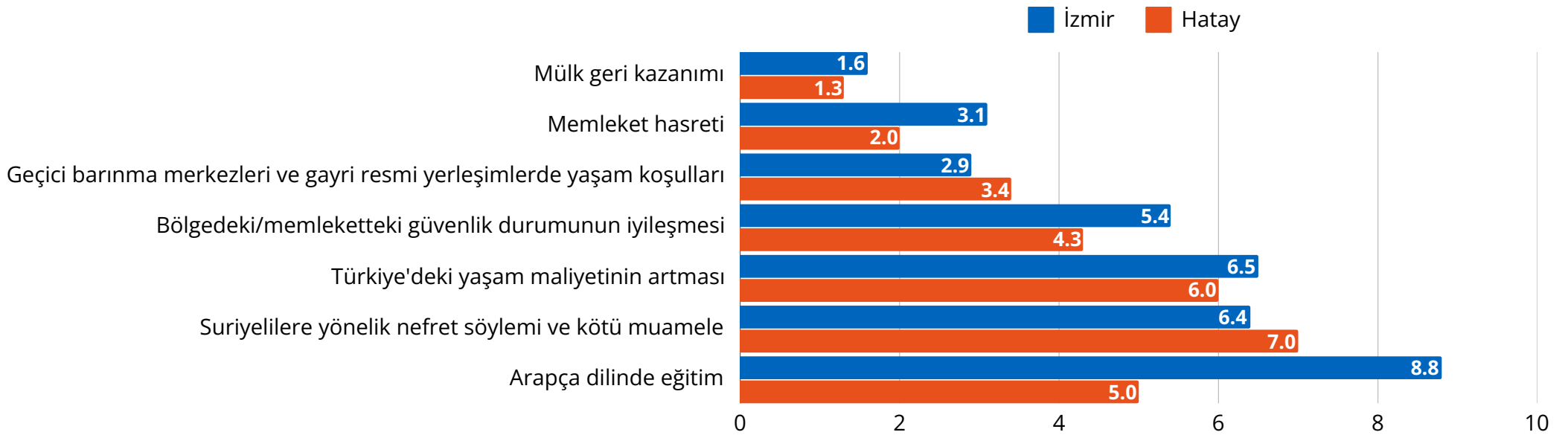
Grafik 2: Hedef il bazında geri dönüş zaman dilimi

Ana itici güçler ve engeller

Değerlendirilen Suriyeli toplulukların Hatay ve İzmir illerinden Suriye'deki memleketlerine geri dönüşleri için **ana itici güçlerin** başında, **mülklerini geri kazanma arzusu gelmektedir**. Bunu, **memleketlerine ve topluluk üyelerine duydukları derin özlem takip etmektedir**.

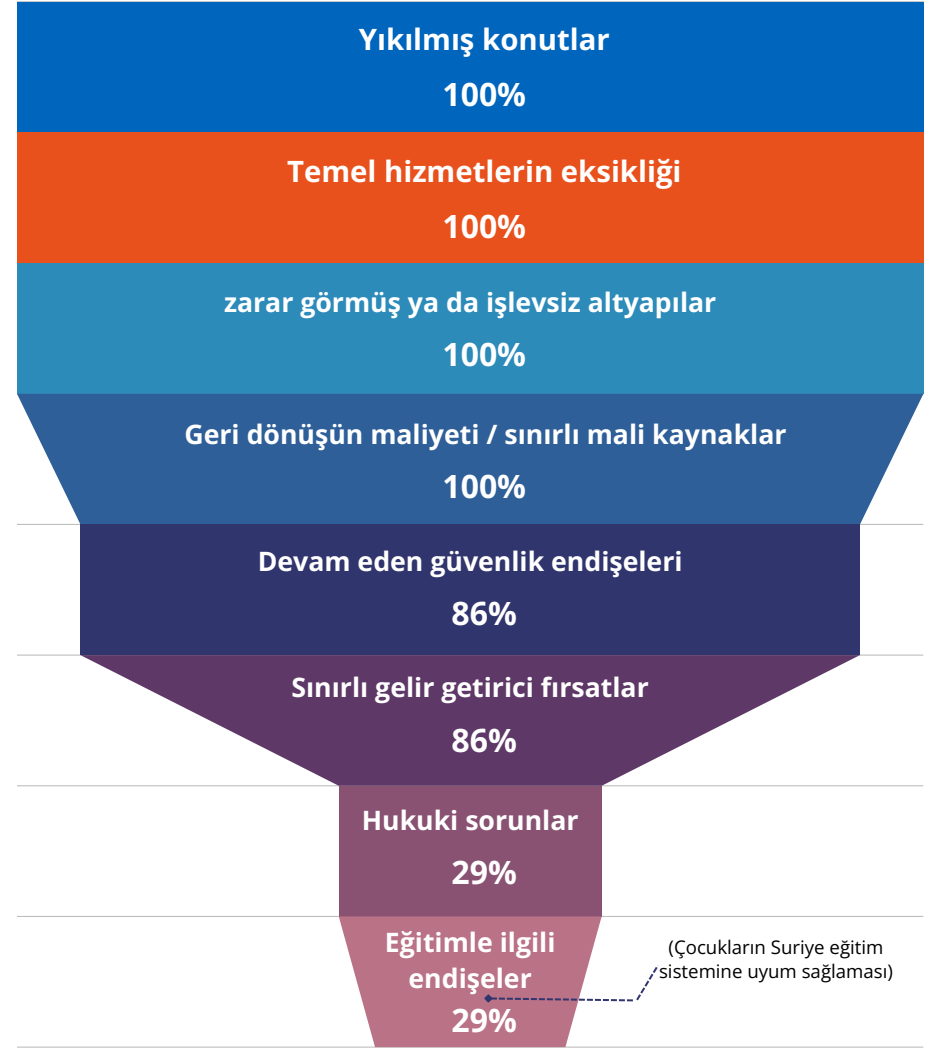
Bunun yanı sıra, gayriresmi yerleşim alanları ve geçici barınma merkezlerindeki **yaşam koşulları** da geri dönüş kararlarını etkileyen önemli faktörlerdir. Hatay'daki topluluklar, İzmir'deki topluluklara kıyasla, memleketlerindeki **güvenlik durumunun iyileşmesini** daha yaygın bir şekilde geri dönüş için bir itici güç faktörü olarak değerlendirmektedir (*bkz. Grafik 3*).

Grafik 3: Hedef il bazında geri dönüşü teşvik eden temel etkenler
(1: En önemli, 10: En az önemli)

Suriye'deki uzun süren çatışma ve uygulanan yaptırımlar göz önüne alındığında, Suriyeli toplulukların geri dönüşünü **engelleyen veya geciktiren** birçok faktör hala mevcuttur. Bu engeller, her iki ilde de benzer şekilde gözlemlenmiştir. **Yıkılmış konutlar**, temiz su ve sağlık hizmetleri gibi **temel hizmetlerin eksikliği** ve **zarar görmüş ya da işlevsiz altyapılar** (örneğin elektrik, atık yönetimi ve kanalizasyon sistemleri) en büyük engeller arasındadır.

Buna ek olarak, geri dönüşün **yüksek maliyeti** ve **sınırlı finansal kaynaklar** da önemli zorluklar yaratmaktadır. **Güvenlik endişelerinin devam etmesi** ve gelir elde etme imkanlarının kısıtlı olması ise geri dönüşle ilgili en acil çözülmesi gereken sorunlar arasında yer almaktadır (bkz. Grafik 4).

Grafik 4: Geri dönüşü engelleyen ve/veya erteleyen temel faktörler

BÖLÜM 4

ÖNERİLER

DONÖR KURULUŞLARA

İhtiyaç analizi bulguları, Türkiye'deki yerinden edilmiş Suriyeli toplulukların karşılaştığı zorlukların aşılması için koordineli ve hedefe yönelik adımlar atılmasının önemini vurgulamaktadır. Gönüllü ve sürdürülebilir geri dönüşlerin sağlanabilmesi için donör kuruluşlar, ilgili otoriteler ve uluslararası toplumun iş birliği içinde hareket etmesi gerekmektedir.

Bu kapsamda sunduğumuz öneriler, Türkiye'de yaşayan Suriyeli toplulukların insani ihtiyaçlarını ön plana çıkararak, paydaşları güvenli, onurlu ve başarılı bir yeniden entegrasyon sürecine destek vermeye teşvik etmeyi amaçlamaktadır.

- **Güvenlik ve mayın temizleme çalışmalarına yatırım yapılması:**

Özellikle Deyrizor, Haseke ve Rakka gibi güvenlik risklerinin geri dönüşler için büyük bir engel teşkil ettiği bölgelerde, güvenliğin sağlanması ve mayın temizleme çalışmalarına yönelik yatırımların artırılması kritik bir ihtiyaç olarak öne çıkmaktadır. Bu doğrultuda, mayın temizleme ve patlayıcı savaş kalıntılarının bertarafı konusunda uzmanlaşmış kuruluşlara daha fazla finansal destek sağlanması ve yerel toplulukların bu alandaki kapasitesinin güçlendirilmesi, geri dönenler için daha güvenli bir ortam oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

- **Çok sektörlü fonlamanın önceliklendirilmesi:**

Yerinden edilmiş nüfusun geri dönüş sürecinin önündeki en büyük engellerden biri, temel altyapı ve hizmetlerin yetersizliğidir. Bu nedenle barınma, su ve sanitasyon sistemleri, elektrik, sağlık ve eğitim gibi kritik alanlara yönelik çok sektörlü finansmanın önceliklendirilmesi gerekmektedir. Bu alanlara yapılacak yatırımlar, geri dönüş sürecini destekleyecek ve nüfusun yaşam koşullarını iyileştirecektir.

- **Sürdürülebilir ve aşamalı dönüş süreçlerinin desteklenmesi:**

Uzun vadeli kalkınma hedefleriyle uyumlu finansman mekanizmalarının oluşturulması, sürdürülebilir ve aşamalı geri dönüşleri desteklemek açısından büyük önem taşımaktadır.

Özellikle Hatay'da kademeli dönüşe hazır olduklarını belirten toplulukların etkin bir şekilde yeniden entegrasyonunu sağlamak için, bu süreci destekleyecek kaynakların tahsis edilmesi gerekmektedir.

- **Geri dönüş maliyetlerinin azaltılması:**

Yerinden edilmiş nüfus için geri dönüş sürecinin en önemli kısıtlarından biri, yüksek maliyetlerdir. Bu nedenle, dönüş sürecindeki ekonomik engelleri hafifletmek amacıyla, finansal destek mekanizmalarının geliştirilmesi önem arz etmektedir. Ayrıca, geri dönen hanelerin temel ihtiyaçlarını karşılayabilmeleri için, belirli bir süre boyunca ekonomik destek sağlanması gerekmektedir.

İLGİLİ MAKAMLARA

- **Güvenlik ve emniyetin güçlendirilmesi:**

Güvenli yaşam koşullarının sağlanması için mevcut güvenlik tehditlerinin giderilmesi ve topluluk düzeyinde güven inşa edici girişimlerin teşvik edilmesi kritik önem taşımaktadır. Güvenli ve istikrarlı bir ortamın oluşturulması, gönüllü geri dönüşleri teşvik etmenin temel koşullarından biridir.

- **Temel hizmetler ve altyapının rehabilite edilmesi:**

Geri dönüş bölgelerinde altyapının iyileştirilmesi ve temel hizmetlerin sürdürülebilir şekilde sağlanması yönünde acil adımlar atılması gerekmektedir. Temiz suya erişim, sağlık hizmetleri, atık yönetimi ve elektrik gibi temel ihtiyaçların karşılanması, geri dönen topluluklar için yaşanabilir koşulların oluşturulmasına katkı sağlayacaktır.

- **Yerinden edilmiş toplulukların karar alma süreçlerine dahil edilmesi:**

Geri dönüş süreçlerinin yerinden edilmiş toplulukların öncelik ve ihtiyaçları doğrultusunda şekillendirilmesi için katılımcı yaklaşımların benimsenmesi önemlidir. Bu doğrultuda, ilgili makamların geri dönüş planlaması ve müdahalelerinde etkilenen toplulukların aktif katılımını sağlaması önerilmektedir.

- **İnsani yardım aktörleriyle koordinasyonun güçlendirilmesi:**

Yerinden edilmiş nüfusun karşılaştığı engellerin etkili bir şekilde ortadan kaldırılabilmesi için insani yardım aktörleriyle güçlü bir iş birliği mekanizmasının oluşturulması gerekmektedir. Bu kapsamda, geri dönüş odaklı programların etkisini en üst düzeye çıkarmak amacıyla insani yardım kuruluşlarıyla ortak çalışmalar yürütülmesi önem arz etmektedir.

- **Geri dönüş süreçlerinin izlenmesi ve değerlendirilmesi:**

Geri dönen nüfusun karşılaştığı zorlukları tespit edebilmek ve sürecin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla etkin bir izleme ve değerlendirme sisteminin oluşturulması gereklidir. Bu sistemin, geri dönüşlerin takibini yaparak ortaya çıkan sorunlara zamanında müdahale edilmesini sağlaması beklenmektedir.

DÜNYA DOKTORLARI HAKKINDA

Dünya Doktorları (DDD), silahlı çatışmalar, şiddet, doğal afetler, salgın hastalıklar, kıtlık, yoksulluk ve toplumsal dışlanmadan etkilenen toplulukların sağlık hizmetlerine erişimini kolaylaştırmayı amaçlayan Türkiye merkezli bir sivil toplum kuruluşudur.

DDD, Türkiye’de özellikle Hatay’da insani yardım projeleri yürütmekte olup, yerinden edilmiş nüfusların ihtiyaçlarına yanıt vermek amacıyla birinci basamak sağlık hizmetleri, ruh sağlığı ve psiko-sosyal destek ile koruma hizmetleri sunmaktadır. Aynı zamanda, dünya genelinde kırılgan durumdaki toplulukların sağlık hizmetlerine erişimini sağlamak için çalışmalarını sürdürmektedir.

Médecins du Monde (Doctors of the World) Uluslararası Ağının 16. üyesi olan DDD, faaliyet gösterdiği bölgelerde insani krizlere doğrudan müdahale ederek, uzun vadeli ve sürdürülebilir sağlık hizmetleri sunulmasını sağlayacak sağlık altyapısını inşa etmektedir.

DDDD, 2018 yılında Suriye’de çalışmalarına başlamış olup, savaşın 2011’de başlamasından bu yana ülke içinde yerinden edilmiş nüfuslara birinci basamak sağlık hizmetleri, üreme sağlığı, ruh sağlığı ve psiko-sosyal destek ile sosyal koruma hizmetleri sunmaktadır.

Son 14 yıl boyunca Suriye’de devam eden çatışmaların yarattığı insani krize yanıt veren DDD, savaşın neden olduğu sağlık ve insani yardım ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla çok sayıda tıbbi ve insani faaliyet gerçekleştirmiştir. Bölgede birden fazla aktörün dahil olduğu çatışmalar, kaynaklara sınırlı erişim, sağlık çalışanlarına ve sağlık tesislerine yönelik doğrudan saldırılar gibi etkenler, insani müdahaleyi son derece karmaşık ve zorlu koşullarda yürütmeyi gerektirmiştir.

DDD, Suriye’de savaştan etkilenen nüfusun sağlık hizmetlerine erişimini sağlamak amacıyla doğrudan veya ortaklıklar yoluyla Halep’deki on bir ve Idlib’deki beş sağlık merkezinde insani yardım faaliyetlerini sürdürmektedir.

Dünyanın
İyileştirici
Gücü

www.dunyadoktorlari.org.tr

info@dunyadoktorlari.org.tr

[/dunyadoktarlari](https://www.youtube.com/dunyadoktarlari)